

Nr 20

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, m. m. jämte i ämnet väckt motion.

I en den 19 december 1958 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 37, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan ändring i övrigt av hittills tillämpade regler — förordna om restitution för år 1958 och därefter tills vidare av skatt för sådan bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer, med 340 kronor för traktor och år.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen föreslås, att den sedan år 1954 gällande särskilda skattesatsen för inhemsk skifferbensin, 7 öre per liter, bibehålles under ytterligare en femårsperiod eller intill utgången av juni 1964.

Vidare framlägges förslag om höjning av det belopp, varmed ägare av bensindriven jordbrukstraktor erhåller restitution för erlagd bensinskatt. Beloppet, som för närvarande utgör 325 kronor per traktor och år, föreslås höjt från och med år 1958 till 340 kronor.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit

Härigenom förordnas, att 1 § förordningen den 3 maj 1929 om särskild skatt å bensin och motorsprit¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse se 1955:131; jfr övergångsbestämmelserna 1954:256.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

För bensin, — — — — — nitton öre för liter.

I denna — — — — — såsom motorsprit.

För bensin, som tillverkas av Svenska skifferoljeaktiebolaget genom utvinning ur inhemsk skiffer, skall särskild skatt som i första stycket avses utgå med allenast sju öre för liter.

För bensin, som tillverkas av Svenska skifferoljeaktiebolaget genom utvinning ur inhemsk skiffer, skall *intill utgången av juni 1964* särskild skatt som i första stycket avses utgå med allenast sju öre för liter.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1959.

Till utskottet har hänvisats den i anledning av propositionen väckta motionen II:463 av herrar *Adamsson* och *Persson* i Appuna, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta godkänna Kungl. Maj:ts proposition nr 37 med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, m. m., med den ändringen, att nu utgående belopp för restitution för erlagd bensinskatt för jordbrukstraktorer bibehålles oförändrat».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bland annat följande.

Bestämmelser om skatt å bensin är upptagna i förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit. Bensinskatten är för närvarande 32 öre per liter. Genom förordning den 21 maj 1954 (nr 256), vilken trädde i kraft den 1 juli samma år, har med ändring av bensinskattförordningen föreskrivits, att för bensin, som tillverkas av Svenska skifferoljeaktiebolaget genom utvinning ur inhemsk skiffer, skall skatten utgå med allenast sju öre för liter. Sistnämnda bestämmelse gäller dock endast intill utgången av juni 1959 (andra stycket av övergångsbestämmelserna till nyssnämnda förordning den 21 maj 1954).

Vidare är att nämna att ägare av bensindriven jordbrukstraktor för närvarande erhåller restitution av skatten för den vid jordbruksdriften förbrukade bensinen med ett schablonbelopp av 325 kronor per traktor och år.

Svenska skifferoljeaktiebolaget har i skrivelse den 18 augusti 1958 gjort framställning om bibehållande under ytterligare fem år av den lägre skatten å skifferbensin. *Oljeskifferutredningen*, som beretts tillfälle avgiva yttrande, har inkommit med utlåtande i ärendet.

I en den 28 april 1958 till finansdepartementet inkommen skrivelse har *statens jordbruksnämnd* hemställt, att restitutionsbeloppet för skatten på

bensin, som använts för jordbrukets traktorer, från och med år 1958 måtte höjas till 380 kronor. Över sistnämnda framställning har, efter remiss, *kontrollstyrelsen* avgivit yttrande.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Beskattningen av skifferbensin, s. 3—6

Restitution av skatt å bensin till jordbrukets traktorer, s. 6—9.

Av innehållet i *den förevarande motionen* må här återges följande.

Vid bestämmande av beloppet för restitution av bensinskatt till jordbrukets traktorer bör givetvis hänsyn tas till den andel av bensinförbrukningen som åtgår vid körning på väg. I sina kalkyler har såväl jordbruksnämnden som kontrollstyrelsen endast räknat med att en sjättedel av förbrukningen åtgår härför, en andel som, även i avsaknad av statistiskt underlag, synes vara för låg och som därför medför för hög restitution till många traktorägare. Att restitution icke skall lämnas för bensin som åtgår vid landsvägskörning är självklart, allrahelst som traktorerna är helt befriade från fordonsskatt.

Av kontrollstyrelsens remissyttrande framgår dessutom att jordbruket redan nu erhåller en täckning för bensinskatten med 94,3 procent, eller mer än 10 procent större kompensation än vid införandet av gällande system och beräkningsgrunder. Dessutom konstateras att det inträtt en förbättring för de tidigare underkompenserade traktorägarna såväl totalt sett som genomsnittligt. Denna utveckling har medfört att man även utan höjning av det nuvarande schablonbeloppet kan räkna med att det stora flertalet traktorägare kommer att erhålla full kompensation för skatten å traktorbensin till jordbruksdriften, varför tillräckliga skäl för en höjning nu icke föreligger.

Utskottet

Utskottet behandlar till en början förslaget i den förevarande propositionen att den nuvarande skattesatsen för inhemsk skifferbensin skall bibehållas under ytterligare en femårsperiod.

För att möjliggöra viss konsolidering av Svenska skifferoljeaktiebolaget och erforderlig förnyelse av skifferoljeverket i Kvarntorp medgavs bolaget år 1954 en skattelättnad intill utgången av juni 1959 å 25 öre per liter för den bensin bolaget framställer. Frågan om bolagets framtida verksamhet är för närvarande föremål för utredning. Föregående års riksdag har på förslag av Kungl. Maj:t i proposition nr 131/1958 medgivit, att statlig borgen får ställas för lån till bolaget å 15 milj. kronor för att bereda bolaget möjlighet att under utredningstiden upprätthålla sin verksamhet. I förenäm-

da proposition framhölls att det endast är under förutsättning, att bolaget får åtnjuta den nuvarande lägre skattesatsen för skifferbensin, som rörelse-resultatet kan väntas gå nått och jämnt ihop.

Med hänsyn till riksdagens tidigare ställningstagande och i avvaktan på resultatet av utredningen rörande förutsättningarna för skifferoljebolagets framtida verksamhet har utskottet funnit sig böra biträda förslaget, att skatten på bensin, som tillverkas av bolaget, skall utgöra 7 öre per liter in-till utgången av juni 1964.

Utskottet har härefter att taga ställning till förslaget om höjning av det belopp, varmed ägare av bensindriven jordbrukstraktor erhåller restitution för erlagd bensinskatt.

Med stöd av riksdagens bemyndigande har sedan år 1953 ägare av bensin-driven gummihjulstraktor årligen erhållit individuell restitution för skatten å den bensin, som förbrukats i jordbruksdriften. Restitutionsbeloppet, som från och med år 1955 utgjort 325 kronor per traktor och år, har schablon-mässigt avvägts så, att det motsvarar fem sjättedelar av den skatt, som be-räknats belöpa på den årliga bensinförbrukningen för en traktor på en brukningsenhet med en åkerareal av 10—20 ha. Av bensinförbrukningen har en sjättedel hänförs till körning på väg, för vilken förbrukning restitution ansetts inte böra erhållas.

Jordbruksnämnden har beräknat, att under år 1957 genomsnittligt förbru-kats omkring 1 400 liter bensin per traktor på jordbruk om 10—20 ha åker och har på grund därav förordat, att restitutionsbeloppet höjes till 380 kronor. I remissyttrande över förslaget har kontrollstyrelsen inte ansett sig kunna tillstyrka någon höjning av restitutionsbeloppet med hänsyn till att såväl totalt som genomsnittligt sett en förbättring inträtt för de tidigare underkompenserade traktorägarna.

Den hittills gällande beräkningsmetoden, som grundas på statistiskt ma-terial från år 1950, medförde ursprungligen enligt av kontrollstyrelsen läm-nade uppgifter, att för 12,5 procent av samtliga bensindrivna jordbruks-traktorer kompenationen översteg vad som erlagts i bensinskatt för trak-torernas användning i jordbruksdriften. Under perioden 1950—1957 har emellertid en avsevärd ökning av traktorbeståndet skett, i främsta rummet på brukningsenheter under 10 ha. Motsvarande beräkningar med utgångs-punkt från det vid 1957 års arealinventering framräknade traktorbeståndet ger till resultat, att genomsnittligt sett överkompensation för bensinskatten erhålles för drygt hälften av traktorerna, nämligen de som användes på brukningsenheter under 10 ha. En höjning av restitutionsbeloppet till den storlek jordbruksnämnden föreslagit skulle medföra, att jordbruket totalt sett skulle erhålla kompenation för den bensinskatt, som belastar jord-bruksdriften, med 110 procent. På grund härav föreslås i propositionen att schablonbeloppet fastställas med utgångspunkt från medelförbrukningen av traktorbensin för samtliga brukningsenheter. Denna förbrukning upp-går enligt jordbruksnämndens beräkningar till 1 272 liter per traktor och

år. Efter gällande skattesats, 32 öre per liter, motsvarar detta ett restitutionsbelopp av 339 kronor 20 öre. I propositionen föreslås därför att ägare av bensindriven jordbrukstraktor från och med år 1958 skall erhålla restitution för erlagd bensinskatt med 340 kronor.

I den i anledning av propositionen väckta motionen II: 463 har hemställts att gällande restitutionsbelopp skall bibehållas oförändrat. Till stöd härför har bl. a. åberopats kontrollstyrelsens uttalande i frågan samt att den andel av bensinförbrukningen, som åtgår vid körning på väg, är för lågt beräknad.

Av administrativa skäl har det ansetts omöjligt att vid utformningen av restitutionsrätten taga hänsyn till varje traktorägares faktiska bensinförbrukning. När man av denna orsak nödgats välja en restitutionsmetod som grundas på schablonmässiga beräkningar av förbrukningen, medför detta oundvikligen vissa ojämnheter i de enskilda fallen. Det i propositionen förebragta utredningsmaterialet ger vid handen, att bensinförbrukningen inte obetydligt ökat på brukningsdelar om 10—20 ha. Den intensifierade traktordriften har medfört ökad bensinförbrukning även på vissa större brukningsdelar, för vilka redan det nuvarande restitutionsbeloppet inte utgör full kompensation.

Gällande system för beräkning av restitutionsbeloppet medför således, att vissa ägare av jordbrukstraktorer inte erhåller full gottgörelse för den erlagda bensinskatten, medan andra blir väsentligt överkompenserade. För att åstadkomma en mer rättvis fördelning av bensinskatterestitutionen kunde övervägas att göra en uppdelning av brukningsenheterna på två eller flera grupper och fastställa schablonbelopp av olika storlek för varje grupp. En sådan anordning skulle emellertid medföra så avsevärda svårigheter i administrativt hänseende, att man tills vidare bör bibehålla ett enhetligt schablonbelopp. För att undvika att ägare av traktorer på de minsta brukningsenheterna i alltför hög grad erhåller restitution, som överstiger vad som faktiskt erlagts i bensinskatt för jordbruksdriften, bör schablonbeloppet fastställas med hänsyn till den genomsnittliga bensinförbrukningen på samtliga brukningsdelar. Därigenom får jordbruket som helhet full gottgörelse för den erlagda bensinskatten. Vid avvägningen av schablonbeloppets storlek bör liksom hittills hänsyn tagas till körning på väg. En sjättedel av bensinförbrukningen har, såsom nämnts, tidigare ansetts hänförlig till sådan körning. Tillräckliga skäl för en annan avvägning än den tidigare gjorda mellan bensinförbrukningen vid körning i jordbruksdriften och på väg kan enligt utskottets mening inte anses föreligga, även om en viss förskjutning i traktorbeståndet ägt rum. Dessa överväganden leder fram till att schablonbeloppet från och med år 1958 bör beräknas till 340 kronor ($5/6 \times 1\,272 \times 0,32$) per traktor och år. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka departementschefens förslag och kan alltså inte bifalla yrkandet i motionen II: 463.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på några frågor, som aktualiserats i anledning av propositionen.

Den snabba rationaliserings- och mekaniseringstakten inom jordbruket under senare år återspeglas bl. a. i det statistiska material, som ligger till grund för ställningstagandet i restitutionsfrågan. Förändringarna i traktorbeståndet har medfört överkompensation för erlagd bensinskatt för de mindre jordbrukens del i en omfattning, som ursprungligen inte var avsedd. Totalt sett har jordbrukets kompensation för bensinskatten ökat med mer än 10 procent. Utskottet anser det därför önskvärt, att ett bättre och mer aktuellt underlag erhålles vid den framtida bedömningen av frågan.

Det synes vidare angeläget, att granskningen av ansökningarna om restitution av bensinskatt genomföres på sådant sätt, att restitution inte sker i sådana fall, då traktorn varit utstrangerad och inte kommit till användning i driften. Med ledning av de i ansökningen lämnade uppgifterna torde det inte möta några större svårigheter att urskilja sådana fall, där det kan miss-tänkas att traktorn inte kommit till användning, och infordra kompletterande utredning från sökanden i berörda hänseende.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 37,

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensen och motorsprit;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan ändring i övrigt av hittills tillämpade regler — förordna om restitution för år 1958 och därefter tills vidare av skatt för sådan bensen, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer, med 340 kronor för traktor och år; samt

B) att motionen II: 463 av herrar Adamsson och Persson i Appuna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 mars 1959

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Hagberg*, Eriksson, Spetz, Jansson, fröken Ranmark, herrar Bengtson*, Tage Johansson, Wolgast, Hellebladh och Kronstrand; samt

från andra kammaren: herrar Ericsson i Kinna, Brandt i Aspabruk*, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard, Vigelsbo*, Kärrlander, Magnusson i Borås*, Christenson i Malmö* och Andersson i Essvik.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.